

Magyar László András

Karrier

Bohuslav Barták professzor 1927-ben született a Pilzeni kerület Klatovy nevű városkájában. Édesapja önálló pékmesterként működött, és a Vancurova utcában tartott fönnelegáns üzletet. A Barták család szerény jómódban élt. A kis, szőke és vézna Bohuslav a helyi František Palacký Gimnáziumban végezte tanulmányait, amelyeket a német okkupáció, illetve a háború miatt esztendőkre meg kellett szakítania. A megszállás alatt szerencsére nem esett baja, bár 44–45-ben fizikai munkát kellett végeznie, egyszer pedig egy szudétanémet tanár megpofozta, mert masírozás közben nem németül, hanem csehül énekelt. A pofontól egyik dobhártyája berepedt, Barták ezért élete végéig rosszabbul hallott a bal fülére.

1948-ban Bohuslav végre beiratkozhatott a prágai Károly Egyetem bölcsészeti fakultásának történelem szakára. Családja legnagyobb kétségbeesésére ugyanis az egyébként szelíd, szófogadó ifjú, homályos okból, mindenképpen történész szeretett volna lenni. Vágya valóra is vált, hiszen 1954-ben jó, bár nem kiemelkedő eredménnyel szerezte meg középiskolai történelemtanári diplomáját. Kezdetben szülővárosában helyezkedett el egy kézműipari szakiskolában. Négy év múlva azonban megnősült, belépett a pártba, és apósa segítségével felköltözött Prágába. Itt előbb a neves Jan Neruda gimnáziumban nyert oktatói állást, majd 1959-ben, némi rokon protekciónak köszönhetően, a Csehszlovák Tudományos Akadémia Történettudományi Kutatóintézetének adjunktusaként helyezkedhetett el.

Barták apósa, Miloslav Dománek konzervgyári igazgató tanácsára olyan kutatási témát keresett magának, amely kapcsolatos ugyan a munkásmozgalommal, ám mégiscsak elég idejétmúlt és érdektelen ahhoz, hogy ne lehessen könnyen belekötni. Mint ugyanis Miloslav Dománek hurkaevés közben rámutatott, a régmúlt általában kevésbé képlékeny, mint a közelmúlt, és akár a szikkadt hurka, nehezebben is romlik meg, így módosulásaira mindig idejében fel lehet készülni.

Barták, akiben még elevenen élt a szudétanémet pofon emléke, megfogadta apósa tanácsát, és a párizsi kommun egészségügyének történetével kezdett foglalkozni. Első e témával kapcsolatos publikációja 1960-ban egy intézeti gyűjteményes tanulmánykötetben jelent meg, és oly osztatlan tetszést aratott, hogy szerzője nemsokára, 1961-ben, külföldön, vagyis a baráti NDK-ban is bemutatkozhatott vele. (A német fordítást Barták édesanyja, született Inge Winzl – alias Jana Vencelová – készítette *Das Sanitätswesen der Pariser Kommune* címmel.) A berlini kongresszuson szovjet elvtársak is részt vettek, így hamarosan a közlemény oroszul is

napvilágot láthatott (*Fiziceszkovo vazpitanyije v gynitye na Parizskava Kommuna*. Moszkva, 1962). Főnöke biztatására Barták *Organizace vyzi vy lidu ve dnech Praizské Komuny* címmel disszertációvá bővítette tanulmányát, és 1964-ben kisdoktori fokozatot s egyben docensi kinevezést nyert vele. Karrierje következő lépcsőfokára 1966-ban hágott, amikor egy szófiai kongresszuson nagy sikerrel tartott előadást *Der Sanitätsdienst in den Tagen der Pariser Kommune* címmel. Előadásának kibővített változata a Csehszlovák Tudományos Akadémia Évkönyvében, rövidített változata pedig több hazai napilapban is megjelent.

1968–1969-ben Barták professzor Nemcová-ösztöndíjjal éppen a kömün egészségügyéről folytatott levéltári kutatásokat Párizsban, így nem állott módjában semmilyen irányban lépéseket tenni. A sajnálatos események lezajlása után természetesen hazatért feleségéhez és gyermekeihez, mivel levelet kapott otthonról, amelyben az Akadémia új vezetése biztosította őt, hogy hamarosan elfoglalhatja a megüresedett akadémiai kutatóintézet szintén megüresedett igazgatói székét. Barták 1972-ben publikálta Kelet-Berlinben német nyelven (édesanyja még igen jó egészségnek örvendett) nemzetközi elismerést arató *Mutter- und Kinderschutz in den Tagen der Pariser Kommune* című opusát, amely kétségkívül a téma úttörő feldolgozásának számított. E könyvnek köszönhetően a fiatal és tehetséges Barták professzort a Csehszlovák Tudományos Akadémia levelező tagjává választották.

Barták érdeklődése ezután részben a párizsi kömün gyógyszerészetének története felé fordult. 1974-ben jelent meg, szintén Kelet-Berlinben, a *Schriftenreihe für die Geschichte der Naturwissenschaft, Technik und Medizin* című tudományos lapban *Apothekenwesen und Pharmazeuten zur Zeit der Pariser Kommune* című alapvető tanulmánya. Az 1976-os bonni Nemzetközi Történészkongresszuson Barták Jules Antoine Moilinról, a kömün legendás forradalmár orvosáról tartott feltűnést keltően kritikus hangú előadást. 1978-ban pedig a Cambridge University Press gondozásában jelent meg első angol nyelvű kötete, mégpedig a Csehszlovák Szocialista Köztársaság nagykövetségének anyagi támogatásával *Essays on the History of Public Health in France during the Prussian War* címmel.

1980-ban Barták professzor a Csehszlovák Tudományos Akadémia informális ajánlásának köszönhetően vendég-előadói meghívást kapott a Wisconsin Egyetemre, ahol két éven át tartott sikeres kurzust az 1870-es évek francia szociálpolitikájáról. Innen útja szinte egyenest a Kaliforniai Egyetemre vezetett, ahol a közegészségügy-történeti tanszéken nyert előbb lectureri, majd assistant professori kinevezést. Barták 1987-ben adta ki az University of California Pressnél élete főművét, a *The Revolt of the Scum – Public Health and Communist Revolution in 19th Century France* című alapvetését, amely még az évben elnyerte a rangos Pinchas

Liberation Awardot. Barták professzor csupán 1991-ben, a bársonyos forradalom győzelmét követően tért haza Prágába, ahol a kompromittálódott korábbi vezetés eltávolítása után, nemzetközi rangú munkásságára tekintettel a Cseh Tudományos Akadémia elnöki székét is elfoglalhatta.

Bohuslav Barták professzor még csak hatvanöt esztendő volt ekkor, alkotóereje teljében állott, elegáns, fekete autón közlekedett, gyönyörű szolgálati lakásban lakott a Várnegyedben. Némi prosztata-, emésztési és vérnyomásproblémától eltekintve kiváló egészségnek örvendett, gyermekeinek külföldi állásokat sikerült szereznie, rendszeresen nyilatkozhatott a televízióban, számos állami kitüntetésben részesült, vagyis mindent elért az életben, amire józan ésszel vágyhat egy ember.

Szerzőink könyvei

